

Tekoälyllä eteenpäin – ei maailma Joroisiin lopu

22.10.2026

Viime keväänä muistelin tämän samaisen lehden [artikkelissa](#) vaihtelevan puoleista uraani hankehakemusten parissa ja lopettelin hahmotustani siinä vaiheessa välineeseen, joka poistaa kaikki ongelmat: Tekoölyyn.

Olen edelleen sitä mieltä, että tekoäly on oikein hyvä työkalu esimerkiksi hankehakemusten kirjoittamiseen ja kurkkusalaattireseptien löytämiseen, mutta pohjimmiltaan se kuuluu kivikirveen aloittamaan työkalujen jatkumoon ihmisen kehityskaareissa. Eikä siitä ole kaikkien ongelmien ratkaisijaksi, vaikka tiedän tämänkin julkaisun lukijakunnan keskuudessa olevan päinvastaisia mielipiteitä. Kun itse on aloittanut sähköisen viestinnän käsivälitteisestä veivipuhelimesta, on ehtinyt tutustua jo aika moneen uuteen, kaiken ratkaisevaan välineeseen: valintalevypuhelin, näppäinpuhelin, tietokonepäätte, PC-tietokone, NMT- ja GSM-puhelin, läppäri, internet, älypuhelin ja niin edelleen. Kaikki ovat aikanaan olleet välineitä, joiden sanottiin ratkaisevan suunnilleen kaikki ongelmat.

Eivät ole ratkaisseet. Samaan kivikirvesjatkumoon kuuluvat nekin.

Nyt en kyllä yhtään tiedä, minne olen menossa

Tekoäly on hirmuisen hyödyllinen siinä vaiheessa, kun ollaan vielä hankkeen idea-asteella, eikä välttämättä vielä sielläkään. Eri kielimallit osaavat hämmästyttää kuin Ällistysmies Lassi ja Leevi -sarjakuvassa sillä, miten näppärästi ne tuntuvat saavan kiinni pienestäkin ideanpoikasesta tai edes jonkinlaisesta tarpeen kuvauksesta. Edelleen ne pystyvät selkiyttämään ideaa toimenpiteisiin ja tavoitteisiin asti.

Tässä kohtaa kannattaa tekoälyltä kysellä mahdollisimman selkeitä ja yksinkertaisia kysymyksiä. Toisaalta tämä pätee vähän joka asiaan. Ei tekoäly ole mikään ihminen, jolle ei kehtaa myöntää omaa tietämättömyyttään. Ei se ala nauraa tai pilkata, että oletpas autuaallisen tyhmä ihminen, kun tuollaisia kyselet. Viime kädessä kyse on tietokoneohjelmasta, mutta sen sijaan, että sille pitäisi kirjoittaa C://*. * 'delete.system.bat\\normal.dot', on sitä parempi, mitä yksinkertaisemmalla tavalla ja kysymyksellä aloitat. Eli "Haluaisin vaikeuttaa kurssiani hankkeen avulla. Mitä teen?"

Hämärästi olen tietävinäni, minne olen menossa

Olen noin 15 vuoden aikana ollut silloin tällöin arvioimassa erilaisia hankehakemuksia esimerkiksi opetushallitukselle ja Euroopan komissiolle. Toistaiseksi viimeisin kerta oli toissa vuonna, ja on hyvinkin mahdollista ja jopa todennäköistä, että siihen se jääkin. Kutsu on käynyt senkin jälkeen, mutta suoraan sanoen, ei oikein motivoi lähteä vertailemaan tekoälyn tekemiä, yhtä hyvin samaan ohjelmaan ja hakuun sopivia hakemuksia toisiinsa. Ja tehdä se vieläpä niin, että pääsee itsensä kanssa yksimielisyyteen. Toki ihan tärkeää on päästä toisenkin arvioijan kanssa yksimielisyyteen. Toivottavasti kehitys ei kuitenkaan johda siihen, että hankerahoitusta jaetaan tekoälyn arvioimille tekoälyn tekemille hakemuksille.

Joka tapauksessa selvää on se, että tekoäly pystyy lukemaan rahoitusohjelman ja itse hakudokumentin 15 minuutissa tarkemmin kuin kokonainen leegio kokeneita hankeasiantuntijoita viikossa. Toinen asia on sitten se, miten hyvin tekoäly oppii ja omaksuu ne asiat, joista ohjelmat ja hakudokumentit koostuvat. Mitkä ovat ohjelmien poliittiset ja taloudelliset taustat, millaisia pitkän aikavälin tavoitteita niillä on ja millaisiin lyhyemmän aikavälin muutoksiin niillä pyritään.

Tekoäly on kuitenkin asia, joka on muuttanut esimerkiksi omaa työtäni suuresti parin kolmen vuoden aikana. Ei tarvitse enää hakea esimerkkejä toteutetuista hankkeista käsipelillä hanketietokannoista, tekoäly tekee sen paljon tarkemmin ja ennen kaikkea nopeammin. Samoin jo siinä vaiheessa, kun idea on vielä tuore, tekoäly löytää sille rahoitusmahdollisuuksia, todennäköisesti myös sellaisia, joita ei itse tule ajatelleeksi.

Se, mikä kannattaa kuitenkin muistaa, on se, että hankehakemusten tekemisessä tekoäly on kuin murrosikäinen lapsi: Ymmärtää ja osaa jo paljon asioita, mutta takertuu helposti liian tiukasti kiinni löytämiinsä ajatuksiin ja näkökulmiin, ovat ne sitten kulloinkin ratkaistavaan asiaan paremmin tai huonommin osuvia. Mutta mitä jos ratkaisumalli ei olekaan oikea, ja tekoäly vain luulee olevansa oikeassa?

Ja riittävän pitkään minkä tahansa toiminnan parissa olleet tietävät, että kaikkein suurimmat vahingot saa aikaan aina se, joka luulee tietävänsä. Tietysti sama pätee myös ihmisiin, ei siinä mitään. Mutta en panostaisi siihen, että ihan vähään aikaan tekoäly, mikään versio, tekee menestyksekkään hakemuksen ideasta lähettämiseen asti täysin itsenäisesti.

Viimeistään homma tökkää hakemusten vastausten merkkirajoihin. Niiden kanssa tekoäly pärjää yhtä hyvin kuin useat tunteamani tohtorikoulutetut ihmiset.

Luulen tietäväni, minne olen menossa

Aavistuksen verran vaikuttaa siltä, että aika moni luottaa tekoälyn myös tekävän toimenpiteet, joita hankkeeseen on hakemuksessa suunniteltu. En nyt halua olla mikään meedio, mutta ei tule tapahtumaan. Missään hankkeessa. Ei edes sellaisessa, jonka oleellisena sisältönä on tekoäly ja sen käyttäminen. Jonkun sitä tekoälyä pitää joka tapauksessa ohjeistaa ja potkia eteenpäin.

Apua tekoälystä hankkeen toteuttamisessa kuitenkin on. Se, miten paljon, riippuu siitä, millaisesta hankkeesta on kyse. Elävien ihmisten ja heidän muodostamiensa organisaatioiden koulutuksessa ja kehittämisessä tekoäly helpottaa varmasti koulutusmateriaalien kokoamista ja tekemistä, tehtävien muotoilua ja arviointia ja erilaisten koosteiden tekemistä.

Tutkimushankkeessa tekoälyn apu on jopa suurempaa, esimerkiksi kyselyjen tekemisessä muokkaamisessa ja analysoinnissa tekoäly huomaa todennäköisesti enemmän ja herkemmin yksityiskohtia kuin ihminen. Tämä taas mahdollistaa sen, että tutkija voi keskittyä laajempiin linjoihin ja kehitykseen.

Nyt pääsin jonnekin muualle

Siihen tekoälystä ei kyllä suurempaa apua ole, että hankkeessa, on se sitten kansallinen tai kansainvälinen, aina sattuu ja tapahtuu. Siis muutakin, mitä on suunniteltu; sen asemesta tai hyvin sattuesssa lisäksi. Veikko Huovisen Havukka-ahon ajattelijaa mukaillakseni, vaikka yrittäisi olla miten kaukoviisas, asia jää joko huvikseen tapahtumatta tai se sattuu eri tavalla.

Sen odottamattoman tapahtuman aiheuttamiin toimenpiteisiin tekoälystä saattaa sitä vastoin olla apua, mutta se viekin meidät takaisin tämän kirjoitelman alkuun: Pitää osata kysyä. Niin kuin kaikilta muiltakin Asioista Normaalisti Perillä Olevilta Tahoilta.

Ai niin, tuo otsikon joroisjuttu. Kyseessä on vanha honkajokinen sananlasku, joka kehottaa tarkastelemaan maailmaan vähän laajemmasta näkökulmasta. Käyttämäni sananlaskut ovat useimmiten vanhoja honkajokisia tai vanhoja viidakon sananlaskuja, joista suosikkini on tämä: "Kun Mustanaamio puhuu, silloin kuunnellaan."

Jari Alanko

Erityisasiantuntija, kansainvälinen TKI
SEAMK

Kirjoittaja on 1990-luvulla kansainväliseen hanketoimintaan hurahtanut kaikkien alojen kiistaton erikoisasiantuntija, siis valtiotieteiden maisteri, joka on erikoistunut rahoituksen hakemiseen, hakemusten tekemiseen ja arviointiin.